УДК 666.97.033.16

О.Г. Маслов[1], М.П. Нестеренко[2], Д.С. Педь[2]

[1]*Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського*
[2]*Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка*

ДОСЛІДЖЕННЯ КОЛИВАНЬ ВІБРАЦІЙНОЇ УСТАНОВКИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЗАЛІЗОБЕТОННИХ ВИРОБІВ

Викладено поетапний розгляд руху запропонованої вібраційної установки відносно координатних осей, що проходять через сумісний центр ваги форми і формованого бетонного виробу з урахуванням властивостей бетонної суміші.

Ключові слова: *вібраційна установка,бетонна суміш, пружна опора*.

Вступ

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими практичними завданнями. Досить широкого поширення при формуванні залізобетонних виробів набуло розроблене у ПолтНТУ імені Юрія Кондратюка вібраційне обладнання з просторовими коливаннями робочого органа [1, 2], удосконалення якого може проводитися на підставі аналітичних досліджень із врахуванням фізико-механічних характеристик ущільнюванного середовища і визначенням на їхній основі раціональних параметрів вібраційної площадки та режимів вібраційної дії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. У розрахунках вібраційного обладнання для формування залізобетонних виробів використовуються різні підходи до складення математичних моделей, про що свідчать публікації різних років. Відомі математичні моделі можна умовно розподілити на дві групи: плоскі динамічні моделі руху робочого органу, що розглядають рух у вертикальній або горизонтальній площині [3 – 10], та просторові – які розглядають рух робочого органу в просторі [11 – 15].

Виділення нерозв'язаних раніше частин загальної проблеми, яким присвячується означена стаття. У математичних моделях вібраційних машин, в яких розглядаються просторові коливання робочого органу, бетонна суміш ураховується у вигляді твердого тіла як приєднана маса до коливальної системи [7 – 9]. У «плоских» математичних моделях розглядається вплив бетонної суміші на поглинання енергії з урахуванням її реологічних властивостей [3 – 4, 10]. Питання врахування впливу реологічних властивостей бетонних сумішей на процес формування виробу в моделях просторових коливальних систем нерозв'язане і тому є актуальним.

Метою роботи є поетапний розгляд руху запропонованої вібраційної установки відносно координатних осей X_1, Y_1 і Z_1, що проходять через сумісний центр ваги форми і формованого бетонного виробу з урахуванням властивостей бетонної суміші.

Виклад основного матеріалу досліджень

На характер коливань вібраційної установки в цілому і форми з ущільнюваним виробом зокрема, а також на ефективність ущільнення формованих бетонних виробів значно впливають фізико-механічні характеристики середовища, що ущільнюється. Саме правильне врахування сил опору бетонних сумішей дозволяє з достатнім ступенем точності встановити закономірність вібраційного процесу ущільнення бетонної суміші, визначити раціональні параметри вібраційної установки, виконаної у вигляді шарнірних з'єднаних між собою вібраційного блока і форми з бетонною сумішшю, обґрунтувати раціональні технологічні параметри вібраційної дії на бетонну суміш, з якої формується виріб. Ці сили опору виникають при взаємодії днища і стінок форми при горизонтально-направленних коливаннях і при можливих вертикальних коливаннях днища форми [10].

На рисунках 1 і 2 представлена розрахункова схема взаємодії вібраційної установки з цементною сумішшю, що ущільнюється.

Віброблок і форма з бетонною сумішшю під дією гармонійної сили $Q\sin\omega t$ здійснює періодичні коливання з частотою ω. Рух віброблока і форми з

бетонною сумішшю в горизонтальній площині у напрямі координатної осі X_1 опишемо наступним нелінійним рівнянням:

$$(m_1 + m_2 + m_{pr1})\frac{d^2x_1}{dt^2} + b_3\frac{dx_1}{dt} + \\ + c_3x_1 + f(t) = Q\sin\omega t, \quad (1)$$

де L_2 – приведена маса бетонної суміші, що взаємодіє з вертикальними стінками форми при горизонтально-направлених коливаннях;

$f(t)$ – нелінійна функція, яка описує силу кулонового тертя, що виникає внаслідок взаємодії днища форми з бетонною сумішшю,

$$f(t) = \pm F_{tr}; \quad (2)$$

F_{tr} – сила кулонового тертя,

$$F_{tr} = m_b g f_{tr} = \rho S_1 H g f_{tr}. \quad (3)$$

m_b – маса шару бетонної суміші, що приходиться на днище форми;

f_{tr} – коефіцієнт тертя бетонної суміші по днищу форми;

ρ – щільність бетонної суміші;

S_1 – площа днища форми;

H – товщина шару бетонної суміші, що ущільнюється;

g – прискорення вільного падіння.

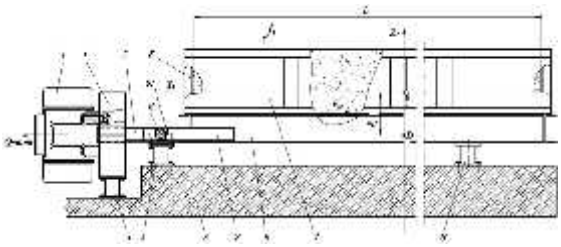

Рис. 1. Розрахункова схема динамічної системи «Вібраційна установка – ущільнюване середовище»

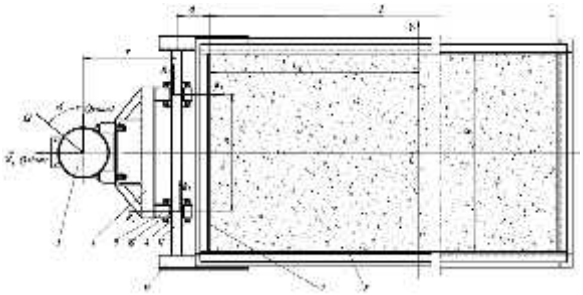

Рис. 2. Розрахункова схема динамічної системи «Вібраційна установка – ущільнюване середовище»: вигляд А на рис. 1

Функцію $f(t)$ опишемо наступним виразом:

$$f(t) = \begin{cases} -F_{tr} & \text{ï ðè} \quad -\pi \le \omega t \le 0, \\ F_{tr} & \text{ï ðè} \quad 0 \le \omega t \le \pi. \end{cases} \quad (4)$$

Нелінійну функцію $f(t)$ розкладемо по тригонометричних функціях з періодом 2π у ряд Фур'є:

$$f(t) = \frac{a_0}{2} + \sum_{k=1}^{\infty}(a_k\cos k\omega t + b_k\sin k\omega t), \quad (5)$$

де a_0, a_k, b_k – коефіцієнти розкладання в ряд Фур'є [6, 7].

Визначаючи відомими методами [6] коефіцієнти розкладання в ряд Фур'є a_0, a_k, b_k, представимо нелінійну функцію $f(t)$ у наступному вигляді:

$$f(t) = \frac{4F_{tr}}{\pi}\left\{\sin\omega t + \frac{\sin 3\omega t}{3} + \frac{\sin 5\omega t}{5} + \right. \\ \left. \ldots + \frac{\sin[(2n\omega + 1)t]}{2n+1}\right\}. \quad (6)$$

Відомо [6], що при горизонтально-направлених коливаннях на бічні стінки форми з боку бетонної суміші діятиме інерційна сила, що викликається прискоренням і приведеною масою бетонної суміші m_{pr1} [13]:

$$m_{pr1} = \frac{\rho S_2(1-\cos kl)}{2k\sin kl}, \quad (7)$$

де S_2 – площа однієї з торцевих стінок форми, $S_2 = B \cdot H$; l – приведена відстань між вертикальними торцевими стінками форми. Якщо відстань між вертикальними стінками не перевищує довжини вимушуючої хвилі деформацій $L_{â}$, то значення l дорівнює фактичній відстані між вертикальними стінками, тобто $l = L$, якщо перевищує, то l дорівнює довжині хвилі збудження, тобто $l = L_{â}$; k – хвильове число; E – динамічний модуль пружної деформації бетонної суміші, що ущільнюється.

Довжина хвилі збудження, що поширюється в бетонному середовищі,

$$L_{â} = \frac{2\pi}{\omega}\sqrt{\frac{E}{\rho}}. \quad (8)$$

Підставляючи (6) у вираз (1), отримаємо рівняння руху динамічної системи у напрямі координатної осі X_1:

$$(m_1+m_2+m_{pr1})\frac{d^2x_1}{dt^2}+b_3\frac{dx_1}{dt}+$$
$$+c_3x_1=\left(Q-\frac{4F_{tr}}{\pi}\right)\sin\omega t-\quad . \quad (9)$$
$$-\frac{4F_{tr}}{\pi}\left\{\frac{\sin 3\omega t}{3}+\frac{\sin 5\omega t}{5}+.\right.$$
$$\left..+\frac{\sin[(2n\omega+1)t]}{2n+1}\right\}$$

Обмежуючись трьома членами розкладання ряду (6), знайдемо розв'язок рівняння (2) для стаціонарних коливань у наступному вигляді:

$$x_1(t)=A_{11}\sin(\omega t-\phi_{11})-$$
$$-A_{13}\sin(3\omega t-\phi_{13})-A_{15}\sin(5\omega t-\phi_{15}), \quad (10)$$

де A_{11}, A_{13}, A_{15} – амплітуди коливань віброблока і форми з бетонною сумішшю у напрямі координатної осі X_1 на відповідній гармоніці

$$A_{11}=\frac{Q-\frac{4F_{tr}}{\pi}}{\left(m_1+m_2+m_{pr1}\right)\sqrt{\left(p_{011}^2-\omega^2\right)^2+4\delta_{11}^2\omega^2}}; \quad (11)$$

$$A_{13}=\frac{\frac{4F_{tr}}{\pi}}{\left(m_1+m_2+m_{pr1}\right)\sqrt{\left(p_{011}^2-9\omega^2\right)^2+36\delta_{11}^2\omega^2}}; \quad (12)$$

$$A_{15}=\frac{\frac{4F_{tr}}{\pi}}{\left(m_1+m_2+m_{pr1}\right)\times}, \quad (13)$$
$$\times\sqrt{\left(p_{011}^2-25\omega^2\right)^2+100\delta_{11}^2\omega^2}$$

де φ_{11}, φ_{13}, φ_{15} – кути зсуву фаз відповідних амплітуд коливань віброблока і форми з бетонною сумішшю у напрямі координатної осі X_1 відносно амплітуди вимушуючої сили Q;

p_{011} – частота власних коливань динамічної системи у напрямі координатної осі X;

δ_{11} – коефіцієнт демпфірування динамічної системи у напрямі координатної осі X;

$$p_{011}=\sqrt{\frac{c_3}{m_1+m_2+m_{pr1}}}; \quad (14)$$
$$\delta_{11}=\frac{b_3}{2\left(m_1+m_2+m_{pr1}\right)}$$

$$\phi_{11}=\operatorname{arctg}\frac{2\delta_1\omega}{p_{011}^2-\omega^2}; \quad (15)$$

$$\phi_{13}=\operatorname{arctg}\frac{6\delta_1\omega}{p_{011}^2-9\omega^2}; \quad (16)$$

$$\phi_{15}=\operatorname{arctg}\frac{10\delta_1\omega}{p_{011}^2-25\omega^2}. \quad (17)$$

Кутові коливання форми разом із бетонним виробом, що ущільнюється, відносно координатної осі Y_1 опишемо наступним рівнянням:

$$(J_y+J_{pr1})\frac{d^2\psi_{y1}}{dt^2}+n_2\frac{d\psi_{y1}}{dt}+$$
$$+k_2\psi_{y1}=Q\frac{m_2}{m_1+m_2}z_{c1}\sin\omega t, \quad (18)$$

де J_{pr1} – приведений момент інерції бетонного шару, що ущільнюється, відносно координатної осі Y_1:

$$J_{pr1}=\frac{m_{pr2}(L^2+H^2)}{12}+m_{pr2}\left(L-L_2\right)^2; \quad (19)$$

L_2 – відстань від передньої стінки форми до координати центру ваги форми разом з ущільнюваним бетонним виробом;

m_{pr2} – приведена маса бетонної суміші при вертикальних коливаннях;

z_{c1} – відстань по вертикалі від центру ваги коливальної системи до лінії напряму дії горизонтальної вимушуючої сили $Q\sin\omega t$.

Приведена маса бетонної суміші m_{pr2} при вертикальних коливаннях [13]:

$$m_{\text{ï ð}2}=\frac{\rho S_1}{k}\operatorname{tg}kH. \quad (20)$$

Розв'язок диференціального рівняння (18), що описує кутові коливання форми разом з ущільнюваним бетонним виробом,

$$\psi_{y1}(t)=\Psi_{y1}\sin(\omega t-\xi_{11}); \quad (21)$$

де Ψ_{y1} – амплітуда кутових коливань віброблока і форми з бетонною сумішшю відносно координатної осі Y_1;

Z_1 – кут зсуву фази між амплітудою кутових коливань і амплітудою вимушуючої сили;

$$\Psi_{y1}=\frac{Q\frac{m_2}{m_1+m_2}z_{c1}}{(J_y+J_{pr1})\sqrt{\left(p_{031}^2-\omega^2\right)^2+4\delta_{31}^2\omega^2}}; \quad (22)$$

p_{031} – частота власних кутових коливань динамічної системи відносно координатної осі Y_1;

$$p_{031}=\sqrt{\frac{k_2}{J_y+J_{pr1}}}; \quad (23)$$

δ_{31} – коефіцієнти демпфірування динамічної системи при кутових коливаннях відносно

координатної осі Y_1;

$$\delta_{31} = \frac{n_2}{2(J_y + J_{pr1})}; \quad (24)$$

$$\xi_{11} = \text{arctg}\frac{2\delta_{31}\omega}{p_{031}^2 - \omega^2}. \quad (25)$$

Переміщення форми з бетонною сумішшю по горизонталі у напрямі координатної осі Y_1:

$$\begin{aligned}(m_2 + m_{pr3})\frac{d^2y_1}{dt^2} + b_2\frac{dy_1}{dt} + c_2y_1 = \\ 2Q\frac{r}{a}\mu\cos\omega t - \frac{4F_{tr}}{\pi}\times \\ \times\left\{\frac{\sin\omega t}{1} + \frac{\sin 3\omega t}{3} + \frac{\sin 5\omega t}{5} + \right. \\ \left. ... + \frac{\sin[(2n\omega+1)t]}{2n+1}\right\}\end{aligned}, \quad (26)$$

де m_{pr3} – приведена маса бетонної суміші, що взаємодіє з вертикальними подовжніми стінками при горизонтально-направлених коливаннях у напрямі координатної осі Y_1:

$$m_{pr3} = \frac{\rho S_3(1-\cos kB_1)}{2k\sin kB_1}, \quad (27)$$

де S_3 – площа однієї з бічних стінок форми, що контактують з ущільнюваним середовищем $S_3 = L\cdot h$;

B_1 – приведена відстань між вертикальними бічними стінками форми.

Якщо відстань між вертикальними стінками перевищує довжину збудження, то у формулу (27) підставляється значення B_1, яке дорівнює довжині хвилі збудження, тобто $B_1 = L_{â}$, а якщо не перевищує, то $B_1 = B$.

Обмежуючись трьома членами розкладання ряду (6), використовуваного в рівнянні (26), знайдемо розв'язок рівняння (26) для стаціонарних коливань у наступному вигляді:

$$\begin{aligned}y_1(t) = A_{20}\cos(\omega t + \phi_{21}) - \\ -A_{21}\sin(\omega t - \phi_{21)} - A_{23}\sin(3\omega t - \phi_{23)} - \\ -A_{25}\sin(5\omega t - \phi_{25})\end{aligned}, \quad (28)$$

де A_{20}, A_{21}, A_{23}, A_{25} – амплітуди коливань форми з бетонною сумішшю у напрямі координатної осі Y_1 на відповідній гармоніці;

ϕ_{21}, ϕ_{23}, ϕ_{25} – кути зсуву фаз відповідних амплітуд коливань форми з бетонною сумішшю у напрямі координатної осі Y_1 відносно амплітуд вимушуючих сил для кожної гармоніки;

$$A_{20} = \frac{2Q\frac{r}{a}\mu}{(m_2 + m_{pr3})\sqrt{\left(p_{021}^2 - \omega^2\right)^2 + 4\delta_{21}^2\omega^2}}; \quad (29)$$

p_{021} – частота власних коливань динамічної системи у напрямі координатної осі Y_1;

δ_{21} – коефіцієнт демпфірування динамічної системи у напрямі координатної осі Y_1;

$$\begin{aligned}p_{021} = \sqrt{\frac{c_2}{m_2 + m_{pr3}}}; \\ \delta_{21} = \frac{b_2}{2(m_2 + m_{pr3})};\end{aligned} \quad (30)$$

$$\phi_{21} = \text{arctg}\frac{2\delta_{21}\omega}{p_{021}^2 - \omega^2}. \quad (31)$$

$$A_{11} = \frac{\frac{4F_{tr}}{\pi}}{\left(m_2 + m_{pr3}\right)\sqrt{\left(p_{021}^2 - \omega^2\right)^2 + 4\delta_{21}^2\omega^2}}; \quad (32)$$

$$A_{13} = \frac{\frac{4F_{tr}}{\pi}}{\left(m_2 + m_{pr3}\right)\sqrt{\left(p_{021}^2 - 9\omega^2\right)^2 + 36\delta_{21}^2\omega^2}}; \quad (33)$$

$$A_{15} = \frac{\frac{4F_{tr}}{\pi}}{\left(m_2 + m_{pr3}\right)\sqrt{\left(p_{021}^2 - 25\omega^2\right)^2 + 100\delta_{21}^2\omega^2}}; \quad (34)$$

$$\phi_{23} = \text{arctg}\frac{6\delta_1\omega}{p_{021}^2 - 9\omega^2}; \quad (35)$$

$$\phi_{25} = \text{arctg}\frac{10\delta_2\omega}{p_{02}^2 - 25\omega^2}. \quad (36)$$

Кутові коливання форми відносно координатної осі Z_1 при дії моменту можуть $2Q\frac{r}{a}\mu(d + L_2)\cos\omega t$ бути описані наступним виразом:

$$\begin{aligned}(J_z + J_{pr3})\frac{d^2\psi_{z1}}{dt^2} + n3\frac{d\psi_{z1}}{dt} + \\ +k3\psi_{z1} = Qr\frac{2}{a}\mu\left(d + L_1\right)\cos\omega t - \\ -\frac{2F_{tr}L}{\pi}\left\{\frac{\sin\omega t}{1} + \frac{\sin 3\omega t}{3} + \frac{\sin 5\omega t}{5} + \right. \\ \left. ... + \frac{\sin[(2n\omega+1)t]}{2n+1}\right\}\end{aligned}, \quad (37)$$

де J_{pr3} – приведений момент інерції ущільнюваного шару бетонної суміші:

$$J_{pr3} = \frac{m_{pr3}L^2}{12}. \quad (38)$$

Розв'язок диференціального рівняння (37) для стаціонарних коливань може бути представлений у наступному вигляді:

$$\psi_{z1}(t) = \Psi_{z10}\cos(\omega t + \xi_{21}) - \Psi_{z11}\sin(\omega t - \xi_{21}) - \\ -\Psi_{z13}\sin(3\omega t - \xi_{23}) - \Psi_{z15}\sin(5\omega t - \xi_{25}), \quad (39)$$

де Ψ_{z10}, Ψ_{z11}, Ψ_{z13}, Ψ_{z15} – амплітуди кутових коливань форми з бетонною сумішшю відносно координатної осі Z_1 на відповідній гармоніці;

ξ_{21}, ξ_{23}, ξ_{25} – кути зсуву фаз відповідних амплітуд кутових коливань форми з бетонною сумішшю відносно координатної осі Z_1 і амплітудами вимушуючих сил;

$$\Psi_{z10} = \frac{2Q\frac{r}{a}\mu(d + L_1)}{(J_z + J_{pr3})\sqrt{\left(p_{041}^2 - \omega^2\right)^2 + 4\delta_{41}^2\omega^2}}; \quad (40)$$

$$\Psi_{z11} = \frac{\frac{2F_{tr}L}{\pi}}{(J_z + J_{pr3})\sqrt{\left(p_{041}^2 - \omega^2\right)^2 + 4\delta_{41}^2\omega^2}}; \quad (41)$$

$$\Psi_{z13} = \frac{\frac{2F_{tr}L}{\pi}}{(J_z + J_{pr3})\sqrt{\left(p_{041}^2 - 9\omega^2\right)^2 + 36\delta_{41}^2\omega^2}}; \quad (42)$$

$$\Psi_{z15} = \frac{\frac{2F_{tr}L}{\pi}}{(J_z + J_{pr3})\sqrt{\left(p_{041}^2 - 25\omega^2\right)^2 + 100\delta_{41}^2\omega^2}}; \quad (43)$$

$$p_{041} = \sqrt{\frac{k_3}{J_z + J_{pr3}}}; \quad \delta_{41} = \frac{n_3}{2(J_z + J_{pr3})}; \quad (44)$$

$$\xi_{21} = \operatorname{arctg}\frac{2\delta_{41}\omega}{p_{041}^2 - \omega^2}; \quad (45)$$

$$\xi_{23} = \operatorname{arctg}\frac{6\delta_{41}\omega}{p_{041}^2 - 9\omega^2}; \quad (46)$$

$$\xi_{25} = \operatorname{arctg}\frac{10\delta_{41}\omega}{p_{041}^2 - 25\omega^2}. \quad (47)$$

Кутові коливання форми відносно координатної осі Z_1 при дії моменту $Qr\cos\omega t$ можуть бути описані наступним виразом:

$$(J_z + J_{pr4})\frac{d^2\psi_{z2}}{dt^2} + n_3\frac{d\psi_{z2}}{dt} + \\ + k_3\psi_{z2} = Qr\cos\omega t - \\ -\frac{2F_{tr}B}{\pi}\left\{\frac{\sin\omega t}{1} + \frac{\sin 3\omega t}{3} + \frac{\sin 5\omega t}{5} + \right. \\ \left. ... + \frac{\sin[(2n\omega + 1)t]}{2n + 1}\right\}, \quad (48)$$

де J_{pr4} – приведений момент інерції ущільнюваного шару бетонної суміші:

$$J_{pr4} = \frac{m_{pr3}B^2}{12}. \quad (49)$$

Розв'язок диференціального рівняння (2.95) для стаціонарних коливань може бути представлений у наступному вигляді:

$$\psi_{z2}(t) = \Psi_{z20}\cos(\omega t + \xi_{31}) - \\ -\Psi_{z21}\sin(\omega t - \xi_{31}) - \Psi_{z23}\sin(3\omega t - \xi_{33}) - , \quad (50) \\ -\Psi_{z25}\sin(5\omega t - \xi_{35})$$

де Ψ_{z20}, Ψ_{z21}, Ψ_{z23}, Ψ_{z25} – амплітуди кутових коливань форми з бетонною сумішшю відносно координатної осі Z_1 на відповідній гармоніці;

ξ_{31}, ξ_{33}, ξ_{35} – кути зсуву фаз відповідних амплітуд кутових коливань форми з бетонною сумішшю відносно координатної осі Z_1 і амплітудами вимушуючих сил;

$$\Psi_{z20} = \frac{Qr}{(J_z + J_{pr4})\sqrt{\left(p_{051}^2 - \omega^2\right)^2 + 4\delta_{051}^2\omega^2}}; \quad (51)$$

$$\Psi_{z21} = \frac{\frac{2F_{tr}B}{\pi}}{(J_z + J_{pr4})\sqrt{\left(p_{051}^2 - \omega^2\right)^2 + 4\delta_{51}^2\omega^2}}; \quad (52)$$

$$\Psi_{z23} = \frac{\frac{2F_{tr}B}{\pi}}{(J_z + J_{pr4})\sqrt{\left(p_{051}^2 - 9\omega^2\right)^2 + 36\delta_{51}^2\omega^2}}; \quad (53)$$

$$\Psi_{z25} = \frac{\frac{2F_{tr}B}{\pi}}{(J_z + J_{pr4})\sqrt{\left(p_{051}^2 - 25\omega^2\right)^2 + 100\delta_{51}^2\omega^2}}; \quad (54)$$

$$p_{051} = \sqrt{\frac{k_3}{J_z + J_{pr4}}}; \qquad \delta_{51} = \frac{n_3}{2(J_z + J_{pr4})}; \quad (55)$$

$$\xi_{31} = \operatorname{arctg}\frac{2\delta_{51}\omega}{p_{051}^2 - \omega^2}; \quad (56)$$

$$\xi_{33} = \operatorname{arctg}\frac{6\delta_{51}\omega}{p_{051}^2 - 9\omega^2}; \quad (57)$$

$$\xi_{35} = \operatorname{arctg}\frac{10\delta_{51}\omega}{p_{051}^2 - 25\omega^2}. \quad (58)$$

Закон руху днища форми з ущільнюваним бетонним виробом в горизонтальній площині у напрямі координатної осі X_1 опишемо рівнянням:

$$\begin{aligned} &X_{d1}(y,t) = x_1(t) + y\psi_{z2}(t) - z_{c1}\psi_{y1}(t) = \\ &= A_{11}\sin(\omega t - \phi_{11}) - A_{13}\sin(3\omega t - \phi_{13}) - \\ &-A_{15}\sin(5\omega t - \phi_{15}) + y[\Psi_{z20}\cos(\omega t + \xi_{31}) - \\ &-\Psi_{z21}\sin(\omega t - \xi_{31}) - \Psi_{z23}\sin(3\omega t - \xi_{33}) - \\ &-\Psi_{z25}\sin(5\omega t - \xi_{35})] - z_{c1}\Psi_{y1}\sin(\omega t - \xi_{11}) \\ &\text{ï ðè} \quad -0,5B \le y \le 0,5B \end{aligned}, \quad (59)$$

де $X_{d1}(y,t)$ – переміщення днища форми з ущільнюваним бетонним виробом у напрямі координатної осі X_1; y – поточна координата днища форми в напрямі координатної осі Y_1.

Закон руху днища форми з ущільнюваним бетонним виробом у горизонтальній площині в напрямі координатної осі Y_1 опишеться рівнянням:

$$\begin{aligned} &Y_{d1}(x,t) = y_1(t) + x\psi_{z1}(t) = A_{20}\cos(\omega t + \phi_{21}) - \\ &-A_{21}\sin(\omega t - \phi_{21)} - A_{23}\sin(3\omega t - \phi_{23)} - \\ &-A_{25}\sin(5\omega t - \phi_{25}) + x[\Psi_{z10}\cos(\omega t + \xi_{21}) - \\ &-\Psi_{z11}\sin(\omega t - \xi_{21}) - \Psi_{z13}\sin(3\omega t - \xi_{23}) - \\ &-\Psi_{z15}\sin(5\omega t - \xi_{25})] \\ &\text{ï ðè} \quad -(L - L_2) \le x \le L_2 \end{aligned}, (60)$$

де L_2 – відстань по горизонталі у напрямі координатної осі X від переднього торця форми до центру ваги форми.

Закон руху днища форми у вертикальному напрямі вздовж координатної осі Z опишемо рівнянням:

$$\begin{aligned} &Z_{d1}(x,t) = x\psi_{y1}(t) = x\Psi_{y1}\sin(\omega t - \xi_{11}) \\ &\text{ï ðè} \quad -(L - L_2) \le x \le L_2 \end{aligned}. \quad (61)$$

Після нескладних перетворень виразу (59) представимо закон руху днища форми з ущільнюваним бетонним виробом у горизонтальній площині у напрямі координатної осі X_1 в наступному вигляді, зручним для аналізу:

$$\begin{aligned} &X_{d1}(y,t) = M_{11}\sin(\omega t - \theta_{11}) - \\ &-A_{13}\sin(3\omega t - \phi_{13}) - A_{15}\sin(5\omega t - \phi_{15}) + \\ &+y[N_{11}\cos(\omega t + \theta_{12}) - \Psi_{z23}\sin(3\omega t - \xi_{33}) - \\ &-\Psi_{z25}\sin(5\omega t - \xi_{35})] \quad \text{ï ðè} \quad -0,5B \le y \le 0,5B \end{aligned}, (62)$$

де

$$M_{11} = \sqrt{A_{11}^2 - 2A_{11}z_{c1}\Psi_{y1}\cos(\phi_{11} - \xi_{11}) + z_{c1}^2\Psi_{y1}^2}; (63)$$

$$N_{11} = \sqrt{\Psi_{z20}^2 + \Psi_{z21}^2 + 2\Psi_{z20}\Psi_{z21}\cos 2\xi_{31}}; (64)$$

$$\theta_{11} = \operatorname{arctg}\frac{A_{11}\sin\phi_{11} - z_{c1}\Psi_{y1}\sin\xi_{11}}{A_{11}\cos\phi_{11} - z_{c1}\Psi_{y1}\cos\xi_{11}}; \quad (65)$$

$$\theta_{12} = \operatorname{arctg}\frac{\Psi_{z20}\sin\xi_{31} + \Psi_{z21}\cos\xi_{31}}{\Psi_{z20}\cos\xi_{31} + \Psi_{z21}\sin\xi_{31}}. \quad (66)$$

Після перетворень виразу (60) представимо закон руху днища форми з ущільнюваним бетонним виробом у напрямі координатної осі Y_1 в наступному зручному для аналізу вигляді:

$$\begin{aligned} &Y_{d1}(x,t) = M_{21}\cos(\omega t + \theta_{21}) - \\ &-A_{23}\sin(3\omega t - \phi_{23)} - A_{25}\sin(5\omega t - \phi_{25}) + \\ &+x[N_{21}\cos(\omega t + \theta_{22}) - \Psi_{z13}\sin(3\omega t - \xi_{23}) - \\ &-\Psi_{z15}\sin(5\omega t - \xi_{25})] \\ &\text{ï ðè} \quad -(L - L_2) \le x \le L_2 \end{aligned}, (67)$$

де

$$M_{21} = \sqrt{A_{20}^2 + A_{21}^2 + 2A_{20}A_{21}\cos 2\phi_{21}}; (68)$$

$$N_{11} = \sqrt{\Psi_{z10}^2 + \Psi_{z11}^2 + 2\Psi_{z10}\Psi_{z11}\cos 2\xi_{21}}; (69)$$

$$\theta_{21} = \operatorname{arctg}\frac{A_{20}\sin\phi_{21} + A_{21}\cos\phi_{21}}{A_{20}\cos\phi_{21} + A_{21}\sin\phi_{21}}; \quad (70)$$

$$\theta_{22} = \operatorname{arctg}\frac{\Psi_{z10}\sin\xi_{21} + \Psi_{z11}\cos\xi_{21}}{\Psi_{z10}\cos\xi_{21} + \Psi_{z11}\sin\xi_{21}}. \quad (71)$$

Аналіз отриманих виразів показує, що форма з бетонною сумішшю здійснює в процесі роботи складні просторові коливання з перевагою горизонтально-направлених коливань, що забезпечують ефективне формування плоских і довгомірних бетонних виробів.

На підставі проведених теоретичних досліджень пропонованої вібраційної установки в робочому режимі були уточнені її основні параметри і визначені раціональні режими вібраційної дії на ущільнюване бетонне середовище.

Таким чином, отримані теоретичні вирази (59 – 71) дозволяють встановити закономірність руху форми з бетонною сумішшю і визначити основні параметри пропонованого вібраційного пристрою залежно від фізико-механічних характеристик оброблюваного шару, обгрунтувати раціональні режими вібраційної дії на ущільнюване середовище.

Висновки

1. Розроблена математична модель враховує конструктивні особливості вібраційної установки, виконаної у вигляді зчленованих у горизонтальній площині віброблока і форми, фізико-механічні характеристики бетонної суміші та задовольняє меті опису складної динамічної системи, що здійснює просторові коливання у вигляді лінійних і кутових коливань відносно координатних осей X, Y і Z, що проходять через центр ваги форми.

2. Отримані теоретичні залежності дозволяють провести комп'ютерне моделювання законів руху і форм коливань поверхні форми з бетонним виробом у робочому режимі та проаналізувати характеристики динамічної системи з погляду ефективної дії на оброблюване середовище, а також уточнити раціональні параметри вібраційного обладнання.

Список літератури

1. *Нестеренко М. П. Вібраційні площадки з просторовими коливаннями для виготовлення залізобетонних виробів широкої номенклатури / М. П. Нестеренко // Збірник наукових праць (Галузеве машинобудування, будівництво). –Полтава: ПолтНТУ, 2005. –Вип. 16. –С.177-181.*
2. *Нестеренко М.П. Аналіз споживчих якостей та класифікація вібраційного обладнання для формування довгомірних залізобетонних виробів / М.П. Нестеренко, Д.С. Педь // Збірник наукових праць (Галузеве машинобудування, будівництво). –Полтава: ПолтНТУ. Випуск 3(25) Том 1. 2009. –С. 143-149.*
3. *Ахвердов И.Н. Основы физики бетона / И.Н. Ахвердов. – М.: Стройиздат, 1981. – 464 с.*
4. *Гусев Б.В. Вибрационная технология бетона / Б.В. Гусев, В.Г. Зазимко. – К.: Будівельник, 1991. – 160 с.*
5. *Десов А.Е. Вибрированый бетон. – М.: Госстройиздат, 1956. – 230 с.*
6. *Гольдштейн Б.Г. Глубинные вибраторы для уплотнения бетона / Б.Г. Гольдштейн, Л.П. Петрунькин. – М.: Машиностроение, 1966. – 169 с.*
7. *Овчинников П. Ф. Виброреология. / П.Ф. Овчинников. – К.: Наукова думка, 1983. – 272 с.*
8. *Назаренко І.І. Вібраційні иашини і процеси будівельної індустрії: Навчальний посібник /І.І. Назаренко. –К.: КНУБА, 2007. –230 с.*
9. *Файвусович А.С. Реологические свойства бетонных смесей при ударных и ударно-вибрационных воздействиях / А.С. Файвусович, Ю.А. Зубов // Изв. вузов. Стр-во и архитектура, 1981, № 11, с. 68 – 71.*
10. *Сивко В.И. Основы механики вибрируемой бетонной смеси / В. И. Сивко. – К.: Высш. шк., 1987. – 168 с.*
11. *Олехнович К.А. Иследования характера многокомпонентных колебаний малошумных виброплощадак / К.А. Олехнович, Ю.И. Виноградов. – Полтава: ПИСИ, 1980. – 13 с.*
12. *Орисенко О.В. Дослідження просторового руху робочого органа вібраційної машини для формування трубчастих залізобетонних виробів / О.В. Орисенко, М.П. Нестеренко // Збірник наукових праць (галузеве машинобудування, будівництво). – Полтава: ПолтНТУ, 2000. – Вип. 6, частина 1. – С.172 – 175.*
13. *Маслов А.Г. Вибрационные машины и процессы в дорожном строительстве /А.Г. Маслов, В.М. Пономарь // К.:Будівельник, I985. – 128 с.*
14. *Нестеренко М.П. Аналитическое моделирование вибрационных машин для формования железобетонных изделий с учетом влияния бетонной смеси на рабочий орган / М.П. Нестеренко, Д.С. Педь, Т.А. Скляренко // Научный потенциал молодых ученых для инновационного развития строительного комплекса Нижнего Поволжья // Материалы Международной научно-практической конференции, 24 декабря 2010 г., г. Волгоград : в 2-х ч. Ч. I / Волгогр. гос. архит.-строит. ун-т. – Волгоград : ВолгГАСУ, 2011. –С.220-224.*
15. *Нестеренко М.П. Математичне моделювання вібраційних машин для формування залізобетонних виробів з урахуванням впливу бетонної суміші на робочий орган / М.П. Нестеренко, Д.С. Педь // Вісник Кременчуцького державного політехнічного університету імені Михайла Остроградського №1 (54), частина 1. 2009. –С.78-80.*

Надійшла до редколегії 20.11.2012

Рецензент: д-р техн. наук, проф. С.В. Козелков, Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка, Полтава.

ИССЛЕДОВАНИЕ КОЛЕБАНИЙ ВИБРАЦИОННОЙ УСТАНОВКИ ДЛЯ ФОРМИРОВАНИЯ ЖЕЛЕЗОБЕТОННЫХ ИЗДЕЛИЙ

О.Г. Маслов, М.П. Нестеренко, Д.С. Педь

Изложено поэтапное рассмотрение движения предложенной вибрационной установки относительнокоординатных осей, проходящих через совместимый центр веса формы и формируемого бетонного изделия с учетом свойств бетонной смеси.

***Ключевые слова**: вибрационная установкака, бетонная смесь, упругая опора.*

RESEARCH OF VIBRATIONS OF THE VIBRATION SETTING REINFORCED CONCRETE WARES

O.G. Maslov, M.P. Nesterenko, D.S. Ped

Stage-by-stage consideration motion of the offered vibration setting is expounded in relation to co-ordinate axes, passing through the compatible center weight form and formed concrete good taking into account properties concrete mixture.

***Keywords**: vibration установкака, concrete mix, resilient support.*